

Harriyet Gosteri
Aralık 2001, sayı: 233 H 6

BEYOĞLU'NDA BALIKLARIN AYAK SESLERİ Demir Toros Doğan Kitap

Demir Toros'un "balık" dediği, öyle bildiğimiz balıklardan değil, yanılıp da hemen atlamayın üzerine. Önce meymenetsizlerin karanfili kulaklarının hangi tarafına taktığına bakın bir zahmet, arkasından da, kulaklara takılmayan karanfillerin ne yana doğru savrulduğunu takip edin kırpıklarınızı fazla oynatmadan. Abanoz Sokağı'ndaki cinayete tanık olup olmamak sizin bileceğiniz iş. İti, kopuğu, kopili, afili afili geziyor nasıl olsa. Lâkin, döner bıçaklarıyla vücudunuzun muhtelif yörelerine iğne oyaları çizdiklerinde, bağırsaklarınızı toplayacak pek fazla vakit bırakmıyorlar. Biz bu kadarını söylemiş olalım şimdilik. Şimdilik?

Sefa Kaplan

YAHYA KEMAL BEYATLI YAŞAMI VE YAPITLARINI OKUMA KILAVUZU

Kemal Bek

Tarih ve Özne Yayınları

Türk edebiyatında üzerinde en çok konuşulan ve yazılan şairlerden birisi de **Yahya Kemal**'dir. **Kemal Bek**'in hazırladığı **Yahya Kemal** kitabının farkı, hayatıyla birlikte yapıtlarını da daha kolay anlamayı sağlayan bir okuma kılavuzu niteliğini taşıması. Batı'da örneği çok görülen okuma kılavuzları maalesef bizim edebiyatımızda çok fazla değil. Aratırmacıların hazırladığı kitaplar her ne kadar üzerine alışılan insanların eserlerini algılamayı kolaylaştırırsa da Türk edebiyatında doğrudan bir şahıs ve eserleri üzerine yapılan bir okuma kılavuzuna rastlama şansımız çok fazla yok. Nitekim **Kemal Bek**'in bu çalışması da daha çok son yıllarda etkisi ülkemizde yavaş yavaş görülmeye başlayan okuma kavramının bir disiplin haline gelmesi ve bunun üzerinde çalışmalar yapılmasına ön ayak olmayı sağlayacak bir eser.

Kemal Bek, öncelikle **Yahya Kemal**'in hayatının bütün yönlerini okura aktarıyor. Bunu yaparken **Yahya Kemal** üzerine yapıtlar ver-

miş şahıslardan alıntılar yaptığı gibi şairin eserlerini de araya serpiştirerek çocukluğu ve eserleri arasında bağlantılar kurmaya çalışıyor. Bu yönüyle kitap, sadece **Yahya Kemal**'in yapıtlarını değil, **Yahya Kemal** üzerine yazılan eserleri de bir okuma kılavuzu özelliğini

taşıyor. Eserde **Yahya Kemal**'in hayatı ve şiirleri arasındaki bağlantılar bizzat şairin kendisinin yazdığı yazılar ve yaptığı röportajlarla da destekleniyor.

Yahya Kemal'in hayatının önemli yanlarından birisi de kadınlardır ve o kadınların bir çoğu şiirlerine esin kaynağı olmuştur. Nitekim şair de kendisinin şiire aşkla başladığını söyler. Gençlik dönemlerinde Redife isimli bir kadına duyduğu aşk, platonik olmaktan ileri gidemez. Daha sonraki aşklarında da bu platoniklik hep devam eder. Şiirlerinde o kadar çok geçen Cânân'da böyle, çok uzun sürmüş bir platonik aşktan fazla bir şey olmaz.

Şairin tartışmaları, şiir hakkındaki düşünceleri, Türk edebiyatının şair ve yazarları hakkındaki düşünceleri, çalışma yöntemleri de **Kemal Bek**'in okuma kılavuzu içinde yerini alıyor. Kitaptaki sistem sadece bir hazırlık niteliği taşımamakta aynı zamanda içerdiği bilgiler yönüyle **Yahya Kemal**'in yapıtlarını okurken de okurların yanında bulunması gereken bir kılavuz haline dönüşmekte.

Kitap, **Yahya Kemal**'in fotoğrafları ve karikatürleriyle de dönemin atmosferini yansıtmak açısından ilgi çekici bir özellik taşıyor. **Bir bitmeyecek şevk verirken beste / Bir tel kopar âhenk edebiyen kesilir.** Der şairimiz.

Kemal Bek, eseriyle beste içinde kopmayacak bir **Yahya Kemal**'i yansıtıyor.

Seval Şahin

POETİKAYA GİRİŞ Tzvetan Todorov Metis Yayınları

Yapısalcı kuramcılarının öncülerinden **Tzvetan Todorov**, metinlerin kendi içinde yeterli bir bütün olduğunu düşünüyor ve poetika kavramına da böyle yaklaşıyor. Öncelikle de 'poetika' kavramını açıklığa kavuşturmaya çalışıyor. Ona göre poetika, sadece şiirle ilgili bir kavram değildir. Nitekim ilk poetika yazarı **Aristo** da aynı adı taşıyan eserinde bunu şiirle sınırlandırmamış, poetikayı edebiyat eserlerinin söylem biçiminin teorisi olarak almıştır. **Todorov** da poetika kavramını "manzum olsun ya da olmasın her tür edebiyat ürünü" için kullanıldığını söyler. Kitabındaki örnekler de kendisinin de ifade ettiği gibi daha çok nesirlerden seçilmiştir. Bu yönüyle kitap, bir kuram tarihi olarak da okunabiliyor.

Todorov yapısalcılık ile poetika arasındaki ilişkiyi değerlendirirken "poetikanın nesnesi empirik olguların (edebiyat yapıtlarının) toplamı değil soyut bir yapıdır (edebiyat)" diyor. Bu da bilimsel bakış açısını getirmekte. Bir şeye bilimsel yaklaşmak zaten ona yapısalcı metotla bakmak anlamını taşır yazara göre. **Todorov**, kitapta daha çok poetika ve dilbilim arasındaki bağlantıları açıklamaya yöneliyor.

'Edebi Metnin özümlemesi' bölümünde yazar, 'anlambilisel görünüşten başlayarak söz dizimsel görünüme oradan da sözün bağlamlarını açıklamaya çalışıyor. Ne de olsa **Todorov**'a göre edebiyat yapıtı sözcüklerden değil, cümlelerden oluşmuştur ve bunların her biri sözün farklı bağlamlarına aittir. Yazar, gramer öğelerini öne çıkararak (kip, zaman vb.) metinlerden örnek incelemeler sunuyor ve daha sonra bunları anlatım düzlemine taşıyor.

Kitabın son bölümünü 'Bazı Perspektifler' başlığıyla poetikanın edebiyat tarihi ve estetik gibi alanlarla ilişkileri konusuna ayırıyor **Tzvetan Todorov**. Son sayfalarda yaptığı tanımlama ise tüm çalışmasını mizahi bir biçimde özetler nitelikte: "Daha doğru doğmaz, kendi sonuçları nedeniyle, poetika genel bilginin sunağı üzerinde kendini kurban etmeye davet ediliyor. Bu talihin şikayet edilebilecek bir şey olduğunu pek sanmam."

Seval Şahin

